

Samenvattingskaart JGZ-richtlijn Opsporen oogafwijkingen

Tabel 1: Acties ten behoeve van oogonderzoek per uitvoeringsmoment

Leeftijden en periodes	Anamnese	Inspectie	Rode fundus-reflex	Van Wiechen	Cornea lichtreflex	Instelbeweging	Monoculaire volgbeweging	Visusmeting
1 maand	X	X	X	X				
2 maanden	X	X	*	X				
3 maanden	X	X	X	X				
6-9 maanden	X	X			X	X	X	
14-24 maanden	X	X			X	X	X	
36 maanden (3 jaar)	X	X						*
42-48 maanden (3,5-4 jaar)	X	X						X
54-66 maanden (4,5-5,5 jaar)	X							X
≥ 84 maanden (7 jaar)								*

* op indicatie

Tabel 2: Alarmsymptomen bij afnemen anamnese

Type anamnese	Alarmsymptomen
Familie anamnese (1^e of 2^e graad)	Brilsterkte hoger dan -5D of +6D op basisschoolleeftijd Amblyopie Scheelzien Slechtziendheid Andere oogafwijkingen
Oogheekundige anamnese (Alle leeftijden, vanaf 6-8 weken, rekening houdend met ontwikkelingsniveau)	Scheelzien Nystagmus Knijpen met de ogen bij kijken op afstand Dingen altijd heel dichtbij houden om ernaar te kijken Veel knipperen en knijpen om objecten te kunnen zien Niet langere tijd met kleine voorwerpen kunnen spelen
Oogheekundige anamnese ≤ 6 maanden	Niet gericht aankijken (vanaf 6 weken) Niet naar bv handjes, speelgoed, mobiel boven box kijken (vanaf 6-8 weken) Niet volgen van bv bewegend gezicht ouder of speelgoedje (vanaf 2 maanden)
Oogheekundige anamnese Vanaf ±3 jaar	Plaatjes in een prentenboek niet kunnen zien Regelmatig hoofdpijn in loop van de dag Veel struikelen, zonder dat er sprake is van onbesuisd gedrag of een afwijkende grove- en/of fijne motorische ontwikkeling Dicht bij TV / spelcomputer zitten omdat het kind het niet kan zien als verder weg gezeten moet worden Letters niet kunnen lezen omdat ze te klein zijn

Tabel 3: Onderdelen Van Wiechen onderzoek

Leeftijd	Ontwikkelingskenmerken	Verwijscriterium
1 maand	Ogen fixeren	Een kind moet op de leeftijd van 6 weken gericht aan kunnen kijken, indien het kind dat niet doet □ verwijzen
2 maanden	Volgt met ogen en hoofd 30° ↔ 0° ↔ 30°	Bij 2 maanden begint een kind te volgen, bij 3 maanden moet het kind vloeiend kunnen volgen, indien dat niet het geval is □ verwijzen
3 maanden	Kijkt naar eigen handen	Indien het gewenste gedrag niet kan worden geobserveerd en de ouder de vraag naar het gedrag ontkennend beantwoordt, kan dit mede afhankelijk van de overige bevindingen reden zijn voor verwijzing.

Tabel 4: Acties naar aanleiding van afwijkende bevindingen tijdens inspectie van het oog*

Deel van het oog	Aandoening of afwijking	Extra aanwijzingen	Uiterste termijn voor afspraak bij orthoptist/oogarts
Ooglid	Hangend ooglid (ptosis), pupil bedekt door ooglid	Wanneer kind jonger is dan 6 maanden (Kind mag bij beoordeling torticollis hebben)	1 week
	Hangend ooglid (ptosis), pupil niet bedekt door ooglid		< 6 weken
	Hangend ooglid (ptosis), pupil bedekt door ooglid	Wanneer kind ouder is dan 6 maanden (Kind mag bij beoordeling torticollis hebben)	< 6 weken
	Hangend ooglid (ptosis), pupil niet bedekt door ooglid		Regulier*
	Rode vlek (naevus flammeus) / capillair hemangioom V1-V2 (= gebied rond het oog)	Wanneer het ooglid betrokken is: naar oogarts, anders naar kinderarts	Regulier*
	Als ook corneadiameter te groot (zie cornea)		1 week
Pupil	Anisocorie (grootte verschil > 1mm)		4 weken
	Afwijkende vorm (bv sleutelgat – coloboom)		4 weken
	Afwijkende kleur (wit – leucocorie)		1 week
	Geen rode fundusreflex	Wanneer kind jonger is dan 6 maanden Wanneer kind ouder is dan 6 maanden	1 week 2 weken
	Geen egale rode fundusreflex		2 weken
Cornea	Diameter te groot (>10.5-11mm bij geboorte / 1 ^e jaar)		1 week
	Diameter te klein (< 9mm)		4 weken
	Cornea niet helder		1 week
Iris	Heterochromie (kleurverschil ogen)		Regulier*
	Lichtdoorschijnend - albinisme	Wanneer kind jonger is dan 6 maanden Wanneer kind ouder is dan 6 maanden	4 weken Regulier*
Sclera / oogwit	Pigmentvlekken, bruin	Donkere huid, geen groei of geen toename in aantal Lichte huid of heel veel pigmentvlekken	Niet verwijzen Regulier*
	Blauwzwarte vlekken (melanosis)	Meerdere vlekken	Regulier*
Aandoening of afwijking	Achtergrondinformatie	Extra aanwijzingen	Uiterste termijn voor afspraak bij orthoptist/oogarts
Tumoren/vlekken	Ooglid, conjunctiva of iris	Snel groeiend	1 week
		Niet of langzaam groeiend	4 weken
Niet fixeren	Niet/onvoldoende fixeren	Vanaf de leeftijd van 6 weken	1-2 weken
		Onvoldoende /schokkerig / zoekend volgen met één of twee ogen	Vanaf de leeftijd van 8 weken
Onvoldoende of niet volgen	Niet/onvoldoende /schokkerig / zoekend volgen met één of twee ogen	Vanaf de leeftijd van 8 weken	1-2 weken
Onrustige oogbewegingen	Nystagmus /dwalende oogbewegingen	Acuut ontstaan	1-2 weken
		Langer bestaand	4 weken
Tranen in combinatie met terugkerende (recidiverende) ontsteking	Vanaf geboorte aanwezig, oog zelf niet rood (congenitale traanwegstenose)	Wanneer deze ontsteking niet voorbij is op de leeftijd van 9 maanden	Regulier*
	Later ontstaan		4 weken
Scheelzien	Altijd aanwezig (manifest) en acuut ontstaan	Alle leeftijden	1-2 weken
	Altijd aanwezig (manifest) en langer bestaand	Wanneer kind jonger is dan 6 maanden Wanneer kind ouder is dan 6 maanden	4 weken Regulier*
	Niet altijd aanwezig (intermitterend)		Regulier*

*Regulier = afspraak zodra er plaats is

NB: groei of verandering zijn vaak goed te beoordelen met behulp van foto's.

Achtergrond over de aandoeningen/afwijkingen: zie Thema 1.

Tabel 5: Acties bij onvoldoende of afwijkende bevindingen van oogonderzoek bij kinderen tot 36 maanden*

Leeftijd of periode	Uit te voeren oogonderzoeken	Bevinding	Bijbehorende actie met verwijz- en herhaaltermijnen
1 maand	- Beoordelen van de rode fundusreflex	Rode fundusreflex afwezig of afwijkend Rode fundusreflex niet te beoordelen of bij twijfel over de rode fundusreflex	☐ Verwijzen binnen 1 week ☐ Binnen 4 weken herhalen (uiterlijk op de leeftijd van 2 maanden)
	- Van Wiechen onderdeel: fixeren	Zie tabel 4	
2 maanden	- Op indicatie beoordelen van de rode fundusreflex (als dit nog niet gelukt of gedaan was op de leeftijd van 1 maand)	Rode fundusreflex afwezig, afwijkend of niet te beoordelen	☐ Verwijzen binnen 1 week
	- Van Wiechen onderdeel: binoculaire volgbeweging	Zie tabel 4	
3 maanden	- Beoordelen van de rode fundusreflex	Rode fundusreflex afwezig, afwijkend of niet te beoordelen	☐ Verwijzen binnen 1 week
	- Van Wiechen onderdeel: naar eigen handen kijken	Zie tabel 4	
6-9 en 14-24 maanden	- Cornea lichtreflex	Asymmetrische cornea lichtreflex	☐ Verwijzen (scheelzien)**
	- Instelbeweging bij afdekken	Instelbeweging bij afdekken aanwezig	☐ Verwijzen (scheelzien)**
	- Afweer bij afdekken	Afweer bij afdekken van het ene en niet bij afdekken van het andere oog	☐ Verwijzen binnen 1-2 weken
	- Monoculaire volgbeweging	Volgt vloeiend met 1 oog en niet of zoekend/schokkerig met het andere oog	☐ Verwijzen binnen 1-2 weken
	- Bij de vier bovengenoemde onderdelen	Bij twijfel	☐ Herhalen binnen 3 maanden

*Zie bijlage 1 van de richtlijn voor een beschrijving van de uitvoering van het oogonderzoek bij kinderen tot de leeftijd van 36 maanden

** Zie tabel 4 voor de bijbehorende verwijztermijnen

Tabel 6: Acties bij onvoldoende of afwijkende bevindingen van oogonderzoek met visusmeting bij kinderen vanaf 36 maanden*

Leeftijd of periode	Uit te voeren oogonderzoeken met visusmetingen	Bevinding en bijbehorende actie	Verwijs- en herhaaltermijnen
36 maanden = 3 jaar**		Klachten t.a.v. oogheelkundige anamnese EN positieve familieanamnese	☐ Verwijzen
		Klachten t.a.v. oogheelkundige anamnese EN negatieve familieanamnese	☐ Afhangelijk van ernst klachten direct verwijzen of binnen 3 maanden opnieuw beoordelen
	- Facultatief: Visusmeting op indicatie met de LEA Symbolen kaart. Zie richtlijntekst voor indicatie	Bij onvoldoende uitslag Bij voldoende uitslag	☐ Verwijzen ☐ Visusmeting op 42-48 maanden
42-48 maanden = 3,5 tot 4 jaar**	- Visusmeting met de E-Haken kaart (Als visusmeting niet lukt met E-Haken kaart, gebruik dan LEA Symbolen kaart)	Onvoldoende uitslag	☐ Verwijzen
		Twijfel of met beide kaarten niet gelukt	☐ Visusmeting herhalen binnen 3 maanden
		Twee keer twijfel of wederom niet gelukt	☐ Verwijzen
54-66 maanden = 4,5 tot 5,5 jaar**	- Visusmeting met E-Haken kaart	Onvoldoende uitslag of niet gelukt	☐ Verwijzen
		Twijfel	☐ Visusmeting herhalen binnen 3 maanden
		Twee keer twijfel	☐ Verwijzen
≥ 84 maanden = 7 jaar	- Visusmeting op indicatie met E-Haken kaart. Zie richtlijntekst voor de indicatie	Onvoldoende uitslag	☐ Onder de 10 jaar verwijzen naar orthoptist; vanaf 10 jaar naar optometrist / optiek bedrijf

*Zie bijlage 1d voor een beschrijving van de uitvoering van de visusmetingen

**Zie Tabel 7A,B,C voor de verwijscriteria van de visusmeting op de leeftijd van 36 maanden en in de leeftijdsperiode tussen de 42 en 48 maanden en tussen de 54 en 66 maanden respectievelijk

Tabel 7A : Verwijscriteria visusmeting met LEA Symbolen op 36 maanden (alleen op indicatie)

VOD	≤0.12	0.16	0.2	0.25	0.3	0.4	0.5	0.63	0.8	1.0
≤0.12	O	O	O	O	O	O	O	O	O	O
0.16	O	O	O	O	O	O	O	O	O	O
0.2	O	O	O	O	O	O	O	O	O	O
0.25	O	O	O	O	O	O	O	O	O	O
0.3	O	O	O	O	O	O	O	O	O	O
0.4	O	O	O	O	O	O	O	O	O	O
0.5	O	O	O	O	O	O	O	O	O	O
0.63	O	O	O	O	O	O	O	V	V	O
0.8	O	O	O	O	O	O	O	V	V	V
1.0	O	O	O	O	O	O	O	O	V	V

Tabel 7C : Verwijscriteria visusmeting met E-Haken kaart en LEA Symbolen kaart in de leeftijdsperiode van 54-66 maanden

VOD	≤0.12	0.16	0.2	0.25	0.3	0.4	0.5	0.63	0.8	1.0
≤0.12	O	O	O	O	O	O	O	O	O	O
0.16	O	O	O	O	O	O	O	O	O	O
0.2	O	O	O	O	O	O	O	O	O	O
0.25	O	O	O	O	O	O	O	O	O	O
0.3	O	O	O	O	O	O	O	O	O	O
0.4	O	O	O	O	O	O	O	O	O	O
0.5	O	O	O	O	O	O	O	O	O	O
0.63	O	O	O	O	O	O	O	T	T	T
0.8	O	O	O	O	O	O	O	T	V	V
1.0	O	O	O	O	O	O	O	T	V	V

Tabel 7B : Verwijscriteria visusmeting met E-Haken kaart en LEA Symbolen kaart in de leeftijdsperiode van 42-48 maanden

VOD	≤0.12	0.16	0.2	0.25	0.3	0.4	0.5	0.63	0.8	1.0
≤0.12	O	O	O	O	O	O	O	O	O	O
0.16	O	O	O	O	O	O	O	O	O	O
0.2	O	O	O	O	O	O	O	O	O	O
0.25	O	O	O	O	O	O	O	O	O	O
0.3	O	O	O	O	O	O	O	O	O	O
0.4	O	O	O	O	O	O	O	O	O	O
0.5	O	O	O	O	O	O	T	T	T	O
0.63	O	O	O	O	O	O	T	V	V	T
0.8	O	O	O	O	O	O	T	V	V	V
1.0	O	O	O	O	O	O	O	T	V	V

V= Voldoende visus

O= Onvoldoende visus, verwijzen

T= Twijfel visus, binnen 3 maanden visusmeting herhalen. Bij twee keer twijfelen het kind verwijzen.

Bij elk kind en elk oog doortesten tot hoogst haalbare visus (1.0), niet stoppen bij het eerste voldoende resultaat.

Bij herhaling van de visusmeting vanwege twijfel over de visus: beide ogen meten, maar starten met het oog dat bij de vorige visusmeting het slechtste scoorde.